

Kremenjak

|| Glasnik hrvatske pučke napredne stranke za krajinu šibensku. ||

„Kremenjak“ izlazi svaki četvrtak. Pretplatna cijena na godinu 3 Krune. Na po godinu Kruna 1.50 para. Pretplate i pisma šalju se uredništvu. Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju. Pojedini broj 4 pare (2 novč.)

KAŠTELANSKI FRANKOVCI PROPADAJU!

Ubava mjestanca, što se prostiru duž čarobne morske obale plākana morskim valovima a okružena zelenogorom, poznata su pod imenom pitomih Kaštela. Voziti se kolima ili ploviti morem zaisto, nešto ti oko mami da pogledaš na krasnu panoramu. Poznata su radi svog lijepog položaja, umjerena podneblja. Ne samo radi svojih prirodnih krasota, kojima su obasuta, već su poznata i radi svojih vrlih i žarkih otačbenika, koje radja. Hrvatska svijest uvijek je budna bila, a hrvatska troboja jedini stijeg pod kojim su braća vojevala. Ljubav i sloga resila su njihova sreća, te u svakoj prigodi bijahu odani sinovi svog naroda. Kad u mjestu nije bilo strančarenja kad je svih vodila jedna ideja, kad su svi bili odani svom vodji i svojoj zastavi, tad su Kaštela slovila kao patriotska mjesta, koja su uvijek doprinosila kamenčić na oltar domovine. Hrvatska čitaonica bila im je bratsko društvo u kom su se sastajali i dogovore vodili kako da bolje odgovore domovinskoj zadaći. To društvo je bilo goruća žeravica, kojoj bijaše dosta odpuhnuti pepeo e da razbukti gorućim plamenom hrvatske svijesti. Il sjevalo ili pucalo, vatreni kaštelani pod milom hrvatskom trobojnicom hrlili su na bojno krešvo za svoj narod, za svoju domovinu. U doba kad strančarenje nije bilo uhvatilo maha, kad su bile samo dvije stranke narodna i autonomaška — nalaziš kršne kaštelance vjerne i odane svom narodu.

Danas je sve drugo. Danas, žalibože, sažaljenjem mora se pogledati na ona mjesta. Danas prolaznik pogleda, divi se, nu ne ulazi u Kaštela jer od onih mirnih i pitomih dalmatinskih predjela postala su divja afrikanska mjesta, u kojima ljudski život sjegurao nije. Ono što su ocevi ljubili i štovali, to potomstvo mrzi i prezire. Ono što su ocevi obožavali, za što su vojevali i svoju krv lijevali, to potomstvo gazi i zanemaruje. Zemlju, koju su ocevi topili krvlju za njezin procvat i njenu slobodu, tu istu zemlju potomstvo kvasi razbojničkom i divljom krvi.

Kula, u kojoj su ocevi razgovore vodili, u kojoj su se na bratski sastanak kupili, u kojoj se grlili i ljubili, — ta je kula postala razbojnička špilja, u kojoj potomci u pijanstvu krv liju, u kojoj puške i noževi sijevaju, u kojoj potomstvo opijeno fanatičnim i ludim idejama za grla se hvata. Pitat će kogod uzrok tog nesretnog i žalosnog stanja u Kaštelima. Lako je to pogoditi. Fanatična zasljepljenost, koja je poplavila nekoja mjesta Dalmacije nije poštedila ni ova mjesta. Strančarenje, koje se temelji na slaboj i klimavoj podlozi predvodjeno od nedorasle i za-ljepljene klike uzrok je svega toga. Dok se u Kaštela nije uvukao onaj prokleti frankovački duh, dok je sve hvatalo za jedan štap, dotle je u Kaštelima bilo sve lijepo i uredno. Nekej pak gospodi pro-

htjelo se gospodstva, prohtjelo se terorizovanja te svojim otrovnim dahom otrovaše ovo mirno pučanstvo. Nastojali su uvući se u narod, u narodna društva pa čak dovnuti se i narodne uprave e da tako otruju i ono zdravih ideja što je preostalo. Polako, frankovačka gospodo, jer Preradović naš pjeva: „Po perju te poznaj pčico, sram te budi izdajico“, polako velju, jer terorizam nije nipošto od dugog već od vrlo kratkog efekta. Zahvatili ste maha a da se nijeste ni nadali, nu izbrojeni su vaši dani — na izmaku smo.

Nešto silom postavljeno, na slabu temelju zasnovano, od nikoga nadzirano — mora da malaksa, da propa. Od glavâ, koje vode tu stranku, počele su se otkrivati karte, narod ih je upoznao. Što je boljega od lješlo vas je, te se uhvatiste najtanje slame da se spasite i održite. Uхватiste se golobrade i neuke mladeži kaštelanske. —

Iz busije — sakriveni — šaljete vojnike da napadaju svoju braću. Oni zasljepljeni i opijeni paklenim duhom nasrću ne pazeć na posljedice. Naravski vodje su tu uvijek sretne ruke jer iza napadaja frankovačkih četa vodje se povuku na slatku zabavu dok vojska gine. Polako, jer i tomu je kraj. I ako neuki i zasljepljeni, ipak uvidiše tanki led na koje ih navuče gromopucatelj-na pravaška stranjka. Neznajuć način za uzdržat se na vladi, a da se ne blamiraju pred neukim vojnicima, golobrada gospoda osnovaše hrvatski „Sokol“.

Ne čudimo se vladi koja je mogla odobriti u Kaštelim dva sokolska društva, već se čudimo „Savezu“ u Zagrebu kako je mogao primiti u svoje kolo „Sokol“ osnovan na skroz osobnoj i strančarskoj podlora. Ne vodi taj „Sokol“ ideja koja bi ga voditi morala, nije osnovat za dobrobit narodnu, nijesu u njemu narodni, već frankovi vojnici.

Zaisto čudnovato da „Savez“ u narodnu vojsku sada prima i frankovu, koja je skroz protunarodna.

Kušala se ova vojska p peti na vladu narodnu, nu nije upalilo, jer narod ih pozna. Kušala se uvući u mirni „Glazbeni sklad“ nu zalud sve nastojanje. Kad nemogoše na lijepe, oni udri na ružne. — Mirne i čestite glazbare, cvijet kaštelanske mladosti, sad ih izčekuju te provociraju, tuku i zlostavljaju. Čudimo se samo nekim odličnim kaštelancima koji su se uortičili sa tom crnom družbom. Njihov ugled je bio uvijek poštovan kao i njihovo političko mišljenje, nu odkada prikloniše se kukavnoj družbi, njihov ugled pada niže i niže.

Jedino stranjka prava, ta frankovačka vojska kriva je i dovela je narodnu svijest do potpunog bankrota. — Frankovci su krivi da smo u Africi i da gazimo ono, što smo prije ljubili.

No i ako je narodna svijest, krivnjom izjelica i izmećarskih politikanata u Kaštelima pomućena, ima tko će ju obnoviti, uskrisiti, oživotvoriti.

Pojavila se ona stranka za kojom je svak čeznuo, koju je svak žudio. Pojavila se stranka, koja će narod dovesti do cilja. Ta mlada stranka jest pučka napredna stranka o kojoj „Sramota fratarska“ piše da ima nešto prirepina Smodlakovih. Ne prešite, frankovci zaslijepljenici, vrijeme je najbolji svjedok svemu. Uzalud pisanija, vika i buka; uzalud laganje i klevetanje te mlade stranke, jer to njoj ne škodi, na to se ona ne obazire, jer se drži ona narodne poslovice: „Što mjesec haje kad pašće na njeg laje“. Upotrebili ste najnedostojnija sredstva protiv pučke stranke pak sada počeste i uličarski napadati njezine pristaše. Sve će to proći i svemu će kraj doći, a na ruševinama paklene stranke zalepršati će barjak slobode i napredka narodnog. Zalepršati će ona zastava pod kojom će se okupiti vjerni sinovi svog naroda da slijede stope svojih pradjedova i da operu i očiste ono blato kojim ste se vi kroz kratko vrijeme nabacili na budnu kaštelansku svijest.

Okupite se, braćo Kaštelani, stupite pod barjak slobode, prigrlite složno i bratski nauk pučke napredne stranke, koja je jedina kadra povratiti vam ono, što vam je paklena ruka odnijela i okaljala.

Pokažite da ste slobodni ljudi, svjesni svojih rodoljubnih dužnosti, da nijeste pod ničijim terorom, već da ste onakovi kakove od vas zahtjeva pučka stranka.

Složno, rame uz rame, srce uz srce za našu stranku, za naš puk, i pobjeda će biti naša.

Ne klonite u borbi, jer u njoj je spas!

Kaštela.

Naprednjak.

Redovina i Sveto pismo.

A što mi vidimo? Popi i fratri sami kroje zakone, sami se brigaju za život na zemlji, ni malo se ne obazirući na Hristove riječi: „*nijeste li vi mnogo pretežniji*“ od ptica nebeskih i liljana u polju; a pošto sami udaraju namet puku, pošto svojevoljno ukerte puk redovinom, znak je da oni ne vjeruju Kristovim riječima. Isukrst je rekao: „*Ne brinite se dakle govoreći: šta, ćemo jesti, ili, šta ćemo piti, ili, čim ćemo se odjenuti*“ (Matija, glava 6. redak 31.). Ali popi i fratri za to kao da malo mare i radi same misli „šta će jesti, piti i čim će se obući“ oni napuštaju oltar ili, što je još gore, oltar upotrebljuju u obranu jednog zemaljskog dobra, a to je redovina. Isukrst dakako to osudjuje, jer evo što kaže: „*Jer sve ovo neznabošci ištu*“ (Mat. glava 6. redak 32.). Popi su i fratri, po Isukrstovim riječima, očiti *neznabošci*, jer ne samo da *ištu* već se bjezomučno i divlji bore za redovinu, koja nije ništa drugo već jedno prolazno zemaljsko dobro, ali rad koga mnoga je suza kanula na sirotinsko lice.

Rekli smo zadnji put da redovinu nije Bog ustanovio, i da je ona dobrovoljni dar puka, koji dar, puk stegnut, može da uskrati. Ovo je žva istina. Sjajno o tom govori Isukrst sâm: „*Svako drvo koje nije usadio otac moj nebeski, iskorijenit će se*“ (Mat. glava 15. redak 16.). Ovo na dlaku vrijedi za redovinu: Bog ju nikad ni kojom prigodom ustanovio nije, ustanoviše je fratri i popi sami, ali toj ustanovi, koja nije od Boga, nema mjesta na zemlji. Rječi se Isukrstove evo ispunjavaju, jer je puk uvidio nepravednost redovine i hoće da je se otrese. U tom će mu sigurno pomoći Bog, koji će „iskorijeniti svako drvo (dakle i redovinu) koje nije od njega zasadjeno“.

Evo šta Isukrst kaže: „*Nego sabirajte sebi blago na nebu, gdje ni moljac ni rdja ne kvari, i gdje lupči ne potkopavaju i ne krađu*“ (Mat. glava 6. redak

20.). Ovim riječima Isukrst najoštrije osudjuje redovinu, jer se njome ne sabire blago na nebu, nego na zemlji. Ovih zlatnih riječi morali bi se držati popi i fratri, jer se je njih držao i Isukrst sam, koji je kazao „*nije kraljevstvo moje od ovoga svijeta*“. Ako popi i fratri vode tako očajnu i krvavu borbu za zemaljsko dobro, je li moguće da će njihovo srce molitvom biti uz Boga? Oni su u ovoj borbi otkrili svoje srce, koje je runjavo i puno žuči, koju izlijevaju na „protivnike“ svoje. Isukrst je sâm kazao: „*Jer gdje je vaše blago, ondje će biti i srce vaše*“ (Mat. glava 6. redak 21.). Prema tome, tko će vjerovati danas popima i fratrima da se molitvom diže srce k Bogu, kad su oni uprav očajnički pograbili za vrat one, koji se digoše i rekoše: nek je život sveštenika u potpunom skladu sa Sv. Pismom? Tko će vjerovati da se i njihovo srce diže molitvom Bogu, kad im je prešnije pisanje kroz svoje novine te ocrnjivanje i laganje nego molitva, kad više posvjećuju brigu svjetovnim nego crkovnim stvarima, kad više se bave politikom nego Bogom, kad više pišu nego mole, kad više mrze nego ljube, kad više psuju nego propovijedaju, kad oltar zamjenjuju mjestom za agitaciju i bezbroj drugih stvari, koje vrlo jasno dokazuju da je njihovo srce upravo gvozdanim konopima redovine vezano zemljom! A onda poslije svega ovoga nastaje pitanje: kako oni mogu odgovarati svojim duševnim dužnostima, kad haveći se svjetovnim, prve napuštaju? Bogu i svijetu u jedno te isto vrijeme, nije moguće služiti. „*Niko ne može dva gospodara služiti jer ili će na jednoga mrziti, a drugoga ljubiti; ili jednome voljeti, a za drugog ne mariti. Ne možete Bogu služiti i mamoni*“ (Mat. gl. 6. red. 24.).

Sve o sve: Popi i fratri nikakovo pravo nemaju na redovinu. Ona je zemaljsko dobro, komu popi i fratri ne smiju služiti. Ali ona je istodobno teški teret našem puku, za to je dužnost naša da poradimo oko toga da se redovina ukine. Kralj je u Beču, koji ne će zapustiti svoje ljude, a onda je opet i Bog na nebu, koji je, kako iznesosmo, jasno izjavio da su sveštenici njegovi sluge, za koje će se on brigati. Borba za redovinu odalečuje od Boga — pope i fratre, nipošto puk.

Mi smo evo govorili Svetim Pismom u ruci. Popi i fratri — jer se tiče redovine — sve će ovo proglasiti zlobnom neistinom, kazati će da je sve laž. Mi ćemo im onda s Isukrstom doviknuti: „*Porodi aspidini! kako možete dobro govoriti, kad ste zli? jer usta govore od šuviška srca*“ (Mat. gl. 12. red. 34.). F.

DOPISI

Iz Skradina

Augijasove štale. *) Ako protiv takvim ljudima podižemo svoj glas, to nas na to goni neka unutrašnja sila, koja takove dvoličnjake nemože da trpi, tad što pravom tražimo, da i tajne uredovne, koje se nas tiču, budu zajemčenje. Istemo nepristrane, poštene činovnike, koji su svjesni svoga zvanja i položaja, na koje mu bilo ko nemože da uplivše u izvršivanje njihove službe i izražaji njihovih načela. Bolest, ili kako to krstili, nije kod nas da zanovetamo po raznim uredovina ili da jednoga kudimo, drugoga preporučamo.

Ta je bolest u krv ušla opatu, koji se tako domogio i te moći, da čak neke urede stanom smješta. Tim su zlodusima izvršeni činovnici, kad u Skradin dođu. Svaki činovnik, koji je ovdje boravio, može da sa-

*) Vidi br. 76 i 77.

vjesno posvjedoči, da li je to tako i da li smo mi pod-puno isključeni. Strah ne ulijevamo nikome, niti je to naša politika uznositi se hvalom, da smo prijesni prijatelji sa namjesnikom i svim uredovnim poglavicama te imponirati time činovnicima, koji su kukavice i dadu se zavarati. Običaj naš nije ni činovnicima poručivati, da se nama obrate, ako im je kakova potreba. Tu nepoštenu politiku vodi onaj opat, koji zna direktno zaprijetiti činovnicima, te ima li zbilja koga i daljeg poznanika ili ne na raznim upraviteljstvima, njemu je svejedno, on podje bezobrazno do njega i zamoli za premještaj ili smještaj koga činovnika, odnosno da li mu se treba nekog ispriprostiti, a drugog po svom kalupu dobiti. Tako vam je postupao i sa čestitim činovnikom na duhanu Petričevićem. No, kako smo iz pouzdanog izvora obavješteni, poručeno mu je bezobzirno, da zato ne ulaže muke zaman i po treći put ići do Spljeta. To su vam gole činjenice. —

Ako je g. Gargašević, pošt. činovnik bio premješten iz Skradina, sam je tomu kriv bio, jer s neprečtanih posjeta opatovih u ured, nijesmo bili sigurni za tajne svojih pisama, osobito onih, koja bi na kakovo uredništvo adresirali, te smo baš s toga koliko pisma, toliko brzjave od više važnosti bili prisiljeni opravljati iz Šibenika, čak smo u posljednje doba njegovog boravka ovdje posebice čovjeka držali i slali u Šibenik za opravljanje i primanje pošte. To sazna upraviteljstvo pošta, te žrtva opatova morade ostaviti Skradin. Ali to je dobro došlo g. Gargaševiću, te će se moguće osvjestiti i uvjeriti u kakvom se kolu ovdje nalazio, ko što se je i načelnik, koji sad nije u dobre sa dopisnikom, što mu ko običajno ne uvažava svaki njegov zahtjev i ne otvara na volju njegovu kasu te se protivi suvišnim trošcima. — O kancelisti Jurišiću reći ćemo to, da je isto ono pero, koje ga sad sažaljeva, a nama na denuncije odbacuje, da ga je baš ono denunciiralo i o njemu u onom porugljivom i bezobraznom tomu pisalo u „Hr. Kruni“, s toga, što je g. Jurišić tužio bio g. Bedricu radi prodate mu neke pokvarene tunjevine u kutiji. — Taj dopisnik i njegov prijesni prijatelj prozvani f. Gerundio, te skoro nadošle nemani po Skradinjane zazorno gledaju na svoje neprištalice i poštene gradjane. To su oni, koji druge parasitima ili koje kako nazivlju, da te svoje tvrdnje ko lažne činjenicama dokazati nemogu. Patakunašem se samo ono prodano pero nazvati može, koje „multum et teris et alto jactatus nostra litora venit“, a sad napada baš one osobe, kojih ni imena nije dostojan da spomene. To i sam uvidja pak nekoga jednim, drugoga drugim imenom nazivlje, a koliko su se pak te osobe za svoj rod i narodnost žrtvovala, to sami dopisnik ne će biti kadar ni sam sebi da prestavi. S. Barkanović nije nego narodu pomogao, te mu uvijek u pomoć priskakao i priskače, bilo da mu savjetom pomaže, bilo da ga brani protiv općinskih nepravica, koje s dana na dan sve to više tište naš narod. To dopisniku i njegovim kolegama u prilog ne ide, te naravno treba takove cijjenjene starosjedioce maknuti s puta, koji za svoj trud, ni kakav bio, ne traže ni prebijene pare, ni janjce, ni šir, ni jaja, ni piliće, ko što se prodanom peru i svaki najmanje korak isplati. O tom ćemo drugi put. — Eto vam patriota, koji pod firmom naroda i borbe za tobože narodni boljitak sebi pune kesu. Naravno takovima su svi poštenjaci smutljivci jer ti više nešto od zavarano i zaslepljenog naroda vide i hoće da na put stanu mnogim njihovim poduzećima, koja bi poduzetnicima u ime naroda koristila, a narodu samom škodila i što ti isti otvaraju narodu oči. Reži nevrijedni

dopisnik na vrlg patriotu Coruhola, što će mu taj vremenom odparati ploče i pokazati kakav treba da bude koristan i pošten rad. Taj isti dopisnik pod tudjom firmom i masno nagradjen bezobrazno traži rad drugih. Da li će nam pošteno ispričati u što je bio potrošen trogodišnji prirez od 180.000 K, prirez kojim je mani pulisala općina za načelnikovanja M. Mudražije, koji nam o tome ništa ne bi znao reći, no samo to da bi se svega trsio, jer uvidja na što je nagrajsao i ko ima da vodi glavnu riječ.

Tempora mutantur.

*

Iz Makarske.

Izborne pripreme. Furtimaši se ovdje odavna pripravljaju za nastajuće saborske izbore, a kako je jurve počelo, predvigja se žestoka izborna borba i to izmegju tri stranačka kandidata, prvi propale hrvatske stranke, drugi furtimaške i treći pučke-napredne stranke.

Furtimaši bili bi jurve do danas proglasili kandidata ali neimaju zgodne osobe, a čuju se za sad imena dvojice, naime: fratarske marijonete, inače poznate pod imenom sindaka Klarića i rođjaka mu popa Lovrinčevića, župnika Lokvčića, koji je poznat kao derač redovinom, o kojemu je bilo govora godine 1906 u „Slobodi“.

Napredni elementi ovoga grada ponudiše kandidaturu D.ru Hugu Werku odvjetničkom kandidatu u Zadru, koji je ovdje vrlo dobro poznat kao bivši sudija na ovom sudu i kao pravi pučki prijatelj. Dneva 9 tek. na poziv izbornika došao je D.r Werk u Makarsku, a isti dan držao se pouzdani sastanak na kojemu je D.r Werk razložio uzrok zašto pučka napredna stranka ulazi u izbornu borbu; razložio je suviše i neke tačke programa stranke. Njegov govor bi odobren i povraćen sa Živio! Namah bi izabran izborni odbor, koji predloži kandidaturu naprednjaka D.ra Werka za grad Makarsku. — Naš dični kandidat D.r Werk se još nalazi u našoj sredini, gdje kani držati nekoliko sastanaka i predavanja. Bilo u sto dobrih časa! Napredni-demokrat.

*

Iz Krivošija.

Naporne vojničke vježbe. Ljudi umiru. Otkada je vojska došla u jadne Krivošije, gonjena je svaki dan sa velikim naporima preko ovih lomnih brda, tako da čovjeku čini milo. Ovih dana trajao je naporni marš tri dana, a da vojska nije ni vode, tako rekuć, okusila. — Vojnici su morali kuhati snijegom, a, ako gdje nadjoše vode, to je bila sreća, a i ta voda crnila se kao kava od svakog smrada na dnu. Lomeći se preko ovih planina čovjek je svedjer u pogibelji da izgubi život. Ljudi zadnje rezerve nepamte ovakih muka. Danju vrućinu, oparina da crkneš; obnoć oštri led i vlaga. **Danas je jedan čovjek umro.** Bojimo se, da će još koji pasti žrtva ovih nečuvanih napora pri vježbama. Ljudi padaju od umora i žedje kano lišće po putu.

Teško je opisati jedno stanje vojnika, pak zato zaključujemo sa vrućom molbom, da ovo izadje u svim novinama i da nadležni saznanu i svituju se prije neg bude viši broj žrtava.

Dotle nek našu vojsku i naše vojnike Bog čuva, a mrtvom pokojniku nek bude milostiv.

*

Primjedba Uredn. Donosimo ovaj žalosni dopis, koji će svaku kršćansku dušu u sree taknuti. Neznamo čemu ovliki napori?! Opće vježbu bi se dale činiti i bez žrtava ljudskih. Upozoravamo na ovo stariju vlast i zastupnike. Nek se povede istraga, krivci nek se kazne.

Podbablje kod Imotskog.

U našem selu otrog tri godine župnikovao ježuita M. Nekako u mjesecu svibnju napale gusjenice na žito, pšenicu, kukuruz i ostale usjeve. Puk preoravao, sijao, i sadio dva i tri puta, ali su gusjenice sveudilj harale. Težaci odoše jednog dana u susjedno selo Poljica popu Žarkoviću da im vodu, kojom su imali škropiti polje, blagoslovi, ali sve uzalud. Ježuita gledao sve to i proučavao kako bi puk prevario i sklopio sa seljanima prijateljstvo nanovo, pošto ga bijaše sve omrznilo radi njegove silovitosti i potezanja po sudu. Opazivši ježuita (ježuiti su lukavi kao zmije i veliki funcuti) da se gusjenice počele po zakonima metamorfoze pretvarati u leptire, izdade ferman na cijelo selo, da ga do cigli gospodar pohodi, jer da će svima dati blagoslovljene vode od koje će sve gusjenice pokrepati i tako usjevi ostati slobodni. Kad za ovo doznaše drugi fratri, pohvališe ježuitinu hitroliju, kojom je uspio da puk zavara, jače utvrdi jedno praznovjerje, pokaže se svemoćnim i usput obnovi staro prijateljstvo. Dakle prava djavolska lukavost. Ako je gusjenica nestalo, to nije nikakova ježuitova zasluga, niti je gusjenice utamanila blagoslovljena njegova voda. Ježuita je gadno izrabio neukost puka, koji nije znao da se u ono doba pretvoriše gusjenice u lepire ili odoše pod zemlju. — — — Sad, čitaoci sudite, na kakav se način neuki puk od crnih otaca zavarava. Crni ti ljudi, vidi se po svemu, ustaju protiva prosvjeti pučkoj, hoće da puk ostane u tmimi i neznanju, jer se plaše da im puk naoružan znanjem jednom ne dovikne: Dosta je trgovanja vašom patvorenim robom, koju iza pravednih Hristovih ledja prodajete! Plivate u raskošju, zaboravljate na život preko groba, pripovijedate, ali ne djelujete kršćanski i omalovažujete ono što bi ste morali do neba uzvisivati i u srce ljudsko uljevati! Pa kad je hrvatska pučka napredna stranka ustala proti praznovjerju, gulikožam pučkim te traži da svećenik služi onoj svrsi, za koju je Isus krv prolio, oponinjući ga da slijedi stope najvećeg Učitelja svijeta, crni se oci i koritaši obaraju na tu poštenu stranku i podvaljuju joj da buni protiva Bogu. Ali ovakove laži nije upamtio svijet!

Za to, puče, naprijed! kako si započeo, složno i ustrajno! Tminu valja porušiti, bajak slobode visoko dignuti, krive proroke razkrinkavati, popove i fratre prisiliti da služe Bogu i onda će doći dan slobode, jednakosti i bratstva. Podbabac naprednjak.

RAZNE VIJESTI.

Sokolska župa naše okolice imala je prošle nedjelje ovdje na Poljani javnu vježbu. Vježbe su trajale od 4. sata do 7. u večer. Istakoše se svojom vještinom i lakoćom braća Splitsani, kojih je bilo 15, te su bili burno pozdravljeni. Šteta, što nepokazaše svoje vještine na prijednici, gdje bi, kako nas uvjeravaju, bili zadivili sve prisutno općinstvo.

Djeca učiniše ugodan dojam. Sokol bi šibenski trebao bolje organizacije, škole i brige, jer smo vidjeli, da ima tu i dobrih elemenata. Mladi Protega stoji medju sokolima šibenskim kao odličan pojedinac, tako da je bio predmetom općeg divljenja. I pohvalom se mora takodjer spomenuti i g. Svirčića i Tikul na i Dulibića i još koga, komu neznamo imena. Sve ostalo je od manje zanimivosti. Vježba sa štapima mogla je izostat.

Osim sokola ove župe bijahu prisutni taj dan so-

koli Spljeta i Zadra. Šteta, što je krivnjom uprave sokol Šibenski upregnut pod kola strančarstva i češće aktivno služi crnim idealima furtimštva.

Sok l i — furtimaš!! — to se neda spojiti; tu sponu treba razbiti prije il poslije. Jedna dobra purifikacija ili izmetenje mora se provesti, da bude čisto odjeljeno od nečista.

Opazamo jednu nekorektnost, t. j. da spljetske sokole nije niko otpratio na polasku. Zašto to? To pitamo, jer to pada na obraz našeg mjesta.

U eri Nasticâ. Kako je poznato u Dubrovniku je osnovano novo srpsko sokolsko društvo pod imenom „Dušan Silni“. Argusi oko „Hrvatske Krune“ u svom otačbeničkom žaru naprosto denunciraju tu mladu srpsku ustanovu i to ni više ni manje nego s „veleizdajstva“. Treba znati da je „Hrv. Kruna“ glavni organ hrvatske stranke prava. I „Hrvatska Riječ“ jest organom iste stranke, pa što vrijedi za zadarsku joj sestricu, to vrijedi na dlaku i za nju. Ali ona radi butige ne piše onako kao zadarski libel. — I još u Šibeniku imade tako naivnih Srba, koji crno-žutim pravašima oko „Fratrovice“ slijepo vjeruju i na lijepak idu. Hm!

Kapić i gavrani. Otkad je g. Jure Kapić pognao pope i fratre u sakrištiju, pomamiše se i razgraktaše. Sijaju na Juru Kapića svake pogrde, onako po fratarsku. Pitamo: gdje ste prije bili? zašto prije ne iznesoste Kapićeve mane? zašto ste do sada trpili njegove grijeha? Ma što mi pitamo!? Da je Kapić najgori čovjek od ovoga svijeta, popi i fratri pokrivali bi ga, samo kad bi bio njihov. Tako: tko ih goni u crkvu, pa bio i najpošteniji, popi i fratri proglašuju ga lopovom. Za to se držimo ove: koga popi i fratri napadaju, taj je, bez sumnje, pošten čovjek.

Ante Starčević i popovska mantija. U 6. broju zadarskog „Pučkog Glasa“ u životopisu Ante Starčevića, koga p pi i fratri drže odmah za Bogom, ima i ova: „Razmišljajući o svojoj budućnosti, on se uvjerio, da u svećeničkom stališu ne će moći raditi za narod, za to je odlučio da se svače“. Ovo je najstrašnija osuda za današnje „prijatelje“ puka — crne gavrane. Za to lažu današnji crnci da su oni t. j. popi i fratri najviše radili i rade za narod, jer isti njihov mali Bog, Ante Starčević iz ično je kazao, da kao pop ne bi bio mogao za narod raditi, kao što je kao slobodan čovjek radio. Da je Ante Starčević ostao u pope, danas se za nj ne bi znalo, kao ni za lanjski snijeg. On je znao što znači biti popom, kako popi ne rade za narod, kako su oni sluge vladine, pa je za to odbacio sa sebe popovsku mantiju. Ovo nek upamte naši gavrani. Ovo im ne veli ni naprednjak ni demokrat, nego sami Ante Starčević, koji je djelovao onako kako je i mislio.

Milodari „Kola“. Doprinijela je na korist Hrvat. muz. društva „Kolo“ u Šibeniku, da počasti uspomenu pok. savjetnika Marka Petranović; Ugledna Obitelj Dušana Novak 5 K.

Najsrdajnije zahvaljuje

Uprava „Kola“.

Dopisnica Uredništva.

G. R. Žirije. — Vaš dopis uz najbolju volju nikako ne mogosmo uvrstiti. Uvažite da je prostor lista ograničen. No i to za kratko. U dojučem broju! Pozdrav!

G. K. Split. — Nije baš onako kako ti pišeš. Mi štapamo samo one dopise, za koje znamo da su istiniti i da šibaju ono što se šibati mora. Javi se kadkad. Zdravstvuj.